

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 3. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1.20, z dostavljanjem na dom K 1.50; s pošto celoletno K 20.—, polletno K 10.—, četrletno K 5.—, mesečno K 1.70. — Za inozemstvo celoletno K 30.—. — Naročnina se pošilja upravnistvu. — Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo: Učiteljska Tiskarna, Francišanska ulica št. 6. Dopisi se pošiljajo uredništvu. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglaševanje plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglaševanju po: pust. — Za odgovor je priložiti znamko. — Telefon številka 118.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo vladno vabimo na novo naročbo, stare p. n. naročnike pa, katerim je potekla konec meseca naročnina, prosimo, da jo o pravem času obnovijo, da pošiljanje ne preneha in da dobe vse številke

„DAN“

velja v Ljubljani na dom dostavljen: Vse leto . K 18.— Cetri leta . K 4.50 Pol leta . K 9.— En mesec . K 1.50 V upravnistvu prejemam na mesec K 1.20. S pošiljanjem po pošti v Avstriji velja: Vse leto . K 20.— Cetri leta . K 5.— Pol leta . K 10.— En mesec . K 1.70 Za Nemčijo vse leto K 24. Za Ameriko in druge dežele vse leto 30 K. Naroča se lahko z vsakim dnem, a hkratu se mora poslati tudi naročnino, drugače se ne oziroma na naročilo. Pri reklamacijah naj se navede vedno dan zadnjega plačila naročnine. List se ustavlja 10. dan po poteku naročnine brez oziroma v vsakem, kdor je ne vpošlje o pravem času. Upravnistvo „DNEVA“.

Pot v bodočnost.

»In tako je naš narod polagoma izkrevljal, iz ponosnega in mogočnega naroda je postal majhen narod-suzen.« (Nekle.)

Nas Slovence, najmanjše pleme velikega jugoslovanskega naroda, je udarila usoda z mnogimi nesrečami. Široke so bile enkrat meje naše domovine, pred nami sta enkrat trepetala Langobardi in Bavarci. To je bilo enkrat, davno! Danes še imamo žalostne spomnike na to nekdanjo velikost. Na Gosposvetskem polju počivajo naši vojvodi, tam na Koroškem in na Gornjem Štajerskem se šopiri naduti Švabi, ob Blatnem jezeru gospodarijo mič manj naduti Madžari. Potisnili so nas v ozke meje sedanjih domovine in nas še vedno stiskajo, preko Drave in Mure so že prišli v osrčje naše zemlje.

Mi pa smo ponižni in krotki, brez pomislekov redimo gada na svojih prsih. Postalo nam je to popolnoma razumljivo in vsakdanje. Če bi se kdo drznil oglašiti ter vzburiti zaspano kri, bi dobil gotovo z loparjem po glavi. Saj moramo vedeti, da je lojalni in ponižen narod, da se kje ne zamerimo, da ne bo še potem hujšega pritiska. Takole nekako uče voditelji slovenski narod, a ne mislijo, na dobro naroda, ampak na križce, ki bi jih ne dobili, če bi naše ljudstvo vsaj enkrat pokazalo rogove.

Tako je sedaj, a bilo je že tudi prej. Le malo pravih rodoljubov smo imeli, rodoljubov namreč, ki se niso tresli za svoje službe in za zaslužene križce. Lahko bi jih prešteli na prstih ene roke, druge bi že več ne bilo treba.

Da, ni bilo pri njih tiste velike ljubezni do naroda, do vsega, kar je slovenskega! Njih delo ni imelo prave podlage, zato ni bilo uspešno, zato smo nazadovali, postali smo narod-suzeni. Gotovo bo kdo rekel, da je zopet pohujšanje v deželi slovenski, ker si nekdo upa kaj takega napisati o naših preminulih in še živih rodoljubih, ali gospoda, resnica je, ki pa seveda bo v oči.

Zelo mnogo je vzrokov našega nazadovanja, enega sem že navedel, da vsaj malo razburim zaspane in zadovoljne, drugi še pridejo na vrsto. To samo za predgovor in razburjenje. Da pa ne bo kdo rekel, da premevjam že znane stare stvari, da sem morda celo pesimist in izdajica slovenskega naroda, pokličem pozneje pot v lepšo bodočnost, prej je treba videti napake narodnega dela pri Slovencih, poznati je treba razvoj zgodovine našega naroda, tisto sistematično propadanje in nazadovanje, zatiranje od strani vlade in od raznih nam sovražnih faktorjev, da tem lažje spoznamo, katera pot pelje v lepšo bodočnost slovenskega naroda.

Mislím, da mi bo vsak priznal, da smo zelo veliko izgubili, da je pozabljena slava naših pradedov, da sedaj nekako živimo, četudi imamo kar tri politične stranke, zraven teh pa še več struj nezadovoljnih. Imamo lepo literaturo — leposlovno, znanstvena se hoče razviti, a se ne more, tudi slovenska umetnost hoče navzgor, pa tudi ne more. Še celo po arhivih nekateri brskajo in hočejo ustvariti nekaj velikega, a kljub vsemu temu nazadujemo. Kje vraga tiči vzrok vsemu temu? Potrpíte!

Nekdaj smo krvaveli v boju s Švabi in drugimi narodi, ki so hodili preko naše zemlje, pozneje se je zgodilo, da smo prišli pod zelo neprijetno okrilje mačehino, ki nas je tako lepo razdelila k posameznim pokrajinam in nas dala pod varstvo svojih pravih sinov, da pijejo našo kri. Nekdaj smo žrtvovali svojo kri, sedaj jo žrtvujemo, torej moramo padati. Kaj ne, tako malo nas je, pa še to je previdna načeta razdelila, da ji pastorki ne postanejo nevarni! Nekaj nas je na Koroškem, Štajerskem, Goriškem, seveda največ na Kranjskem pa še tu nismo sami, imamo pazljive varuhe in skrbne voditelje v slovenskih klerikalcih.

Koliko naših ljudi ima tujina? Saj veste, da je težko živeti pastorku pri mačehi!

Dolg je bil proces, potom katerega smo postali narod — suženj. Tisočletja so za nami, tisočletja so nas zatirali, napajali nas z duhom ponižnosti in hlapčevstva, z duhom tujega naroda, da nas popolnoma uničijo. A niso nas še popolnoma uničili. Dosegli pa so mnogo, — napravili so nas za narod — suženj! To je pečat, ki ga nosimo na sebi, toda navajeni smo ga tako, da ga ne čutimo. Ako se

tega zavemo, bo to prvi korak v boljšo bodočnost.

Štajerskim renegatom!

Tik pred veliko nočjo nas je c. kr. državno pravdnistvo osrečilo, za piruho, z dvema veleizdajniškima obtožbama. Dasi je prva končala z obsodbo obtoženca, je bilo vsakemu laiku na prvi pogled jasno, da je bila nje baza edinole brezprimerni nemškonacionalni šovinizem, podžgan in umetno vzgojen po zadostno znani receptu Linhartovega »Štajerca«, kojega glavni namen je izključno le, sejati med naš narod neznačajnost in moralno podijianost, kojih obeh sadovi že gredo, zlasti v ožjem Linhartovem področju, v bujno klasje. Druga obtožba pa je po jasnosti najpodlejšega denuncijantstva, denuncijantstva, ki ne mije le samo na zločin, marveč se z njim docela identificira, nedvomno daleko prekašala prvo! To smo že takrat, ko smo o obravnavi poročali, konstatirali čisto odkrito, brez vsakega olepšavanja.

Ni pa danes naš namen, posvetiti temu ravnanju c. kr. državnega pravdnistva v Mariboru, ponovno obsežno kritiko. Gre nam danes za to, da si nekoliko ogledamo posledice, ki so nastale vsled tega, nepremišljenega koraka c. kr. državnih funkcionarjev, ošornem, v slučaju Brezovčnik Lovrenca nad Mariborom pa v posebnem.

Glavno in prvo, kar se je doseglo s stremljenjem pri našem c. kr. državnem pravdnistvu, je bilo pač nedvomno stopnjevanje simpatij naših sorodnikov, napram veliki ideji Slovenstva. Čim hujši je bil terorizem in šovinizem tako iz narodno nasprotniške strani, kot tudi iz pisaren naših c. kr. državnih uradov — tem bolj je začelo spoznavati in uvidevati naše ljudstvo, kako veliko je ono dejanje, kojega konec se danes dograja po onem receptu, ki je bil sestavljen pod političnim »Giftmischeriem«, nekim grofom, ki bi rad igral veliko vlogo — a je ne zna. Ljudstvo je pač pričelo razmišljati in pri tem razmišljanju je prišlo tudi do prav izbornih — spoznavani. Od teh je bilo eno glavnih, da je uvidelo dvoznost in gnjilost onega duha, ki danes zastruplja vse ono življenje, ki se še danes z brezprimernim donkištvom nazivlja z bombastičnim naslovom: »C. kr. avstrijska notranja uprava«. Vrh vsega pa so te nezasižene razmere obmejnih faktorjev imele še ta uspeh, da so ljudstvo naučile — skrajne previdnosti! Saj se razumemo, kaj ne?

Razume se pa tudi samo po sebi, da je začela rasti in vstajati leza naroda onim nasproti, ki so na tako infamen način poskrbeli za nedolžno

preganjanje nedolžnih ljudi. Prvo v tem oziru je bilo, da so se v onih krajih začeli ljudje ostro ločevati po svojih narodnostnih naziranjih, drugo pa je bila naravna posledica družabnega življenja, a nastala je iz prve! Danes je vsa ona nacionalno degenerirana tolpa na Slov. Štajerskem ki si je nadejala praedicat »Deutschum« popolnoma iz sebe, ker je moralo odfrčati par onih glav iz poštene naše slovenske zemlje, ki so zakrivile, da je naš prijazen in do skrajnosti strpen narod, na zgoraj slikalo kot rod veleizdajalcev, kot rod, ki stremi za velesrbsko idejo. Zato, ker se je v St. Lovrencu odpovedalo službo onemu Gattingerju, ki je v fini družbi poštarja — c. kr. uradnika! — Schuhaya, učitelja — patent Nemca! — Sruka in kovača — o katerem pravi moralno spričevalo, da je zelo nestrpne in nezanesljive narave! — Lorbecka, pomagal fabricirati ono »vleizdajniško« obtožbo, oziroma ovadbo, zato danes vpije ona naša renegatska sodrga do neba, da se ji dela — krivica! Zato, ker se je znemu kovaču Lorbecku, ki si je zmišlil v pisanosti snov za ono ovadbo, odpovedalo najemništvo, se kliče proti Slovincem v St. Lovrencu na pomoč Boga in hudiča, da se jih stere in oslabi za bodoče. Uspehom tega renegatskega kričanja, gledamo seveda s povsem mirno vestjo nasproti. Kar se je do danes doseglo — da se je napodilo Gattingerja in Lorbecka, se nam zdi na eni strani le kulanca nemške firme, ki ve, da ne sme trpeti pri svojih uslužbenecih, da bi ti delali na tako neznačajen način proti ljudem, narodu, v katerega sredini živi ne podležje. Če pa se je poglodal Lorbecka, je bil s tem storjen samo korak, ki je bil že v naprej dolžnost vsacega pravičnega človeka. Danes ostaneta torej v St. Lovrencu samo še dva faktorja pri moralnem življenju, in ta dva sta v istini c. kr. poštar Schuhay in učitelj Srnko. Moralna dolžnost c. kr. poštnega ravnateljstva, kakor tudi deželnega šolskega sveta za Štajersko je, da ta dva zgineta iz našega ozemlja. To se mora zgoditi, če nečisto obe pristojni oblasti doživeti nekega lepega dne nekaj, za kar bi morale pa dajati konečni odgovor popolnoma same. Dovolj dolgo smo se pustili terorizirati po te vrste liudeh, odsihmal pa se ne bomo več in naj se potem postavi makari ves renegatski izrael na glavo.

Konečno bi še pripomnili, da se nam zdi današnji veter proti našim renegatom še vse premil in prerahel. Če hočemo nim nasproti imeti uspehov, moramo tudi nastopati z vsoto ostrostjo in skrajno narodno doslednostjo. Biti pa moramo do pičice točni in ne prezreti niti najmanjšega. Kdor živi med nami in kogar živi naš kmet, mora tudi imeti v občevanju z nami potrebno taktičnost. Kdor se tega ne drži in tega noče videti, ta mora

iz naše srede in naj si bo potem Gattinger, Lorbeck, ali pa — c. kr. poštar Schuhay, oziroma odpadnik učitelja Srnko, imamo dovolj lastnih sinov, ki jim primanjkuje kruha in s katerimi lahko vsak trenutek zasedemo prazna mesta. Kdor je naš kruh, tudi ne sme pozabiti, da je odvisen od naše milosti. Ljudi pa, ki tega ne marajo in nočejo spoznavati, naj se pošilja tlakaj, kamor spadajo med gor. Štajerske dodelne.

Vedo pa naj naši renegate, da nevolja proti nim ni le v St. Lovrencu prikipele do vrhunca, marveč da je temu tako tudi po ostalem Slovenskem Štajerju. Če pravijo in pišejo, da se tudi k takim sekiram najde ročaji, jim že danes lahko odgovorimo, da se da vsak tak ročaj — prej ali slej — tudi streti.

Sicer pa je sekira naših renegatov do danes sekala vedno le po nas in mi smo trpeli. Da bo sekala tudi še naprej, vemo in bomo tudi to — trpeli. Eno pa se bo odsihmal dogajalo: da bomo na vsak tak zamah te renegatske sekire skušali odgovoriti — s proti — zamahom. In videli bomo, kdo bo pri tem na slabšem. To smo odkrito povedali, da vemo na obe strani, pri čem da smo...

Slovenska zemlja.

SLIKE IZ CIRKNICE.

Nabira P. T. v ilustracijo naših razmer.

Poleg različnih ptic, ki žive pri nas, sta zlasti zanimivi dve. Zadnji sta šli ti dve dvonogi ptici-snoparici v Windischevo gostilno in zahtevali »ta gajstnega«. Gospodinja jima je ugodila in nato odšla iz sobe. Oni dve ga hitro posrkata in si — naličeta drugega. Tako parkrat celo žepe sta si napolnili s frakeljni — polnimi seveda. Pri tem poslu pa ju je zasledila gospa krčmarica in —

Od vseh zastav na cesarjevo ga je pihnila najbolj ona na sodišču! Križan Buh! Kakor da je priprajala tam doli z bojnih poljan na jugu, tako se je držala. Prava slika in fotografija Berchtoldove politične polomije! Polomija na Dunaju, polomija pri nas v Cerknici!

Te dni imamo vojake v Cerknici. Pod večer igra godba pred Strgulčovo gostilno. To je nekaj za naše Micke, hej! Postopim doli med gručo poslušalcev. Mihel od 27. ščiplje rejeno pestunjo za okroglo nadlaket. »Mizka«, bis du a fesches Kind! — Mizka: »Niks verstehen!« — »Mizka ti si lep punc!« »Smit!« »Ti, Mizka, imela rada mene, zauber soldat!« — »Pejt se farbat!« — »Mizka, euga knuš!« — »Prismuknjenec!« — Pa

LISTEK

PAVEL BERTNE:

Otrok ljubezni.

(Dalje.)

»Ljubite jo... zaradi mene...« Ob teh poslednjih besedah, ki jih je komaj še slišal, se je stresla kakor plamenček svetilke, ki plane še enkrat kvišku, preden ugasne.

In... na pol dvignjena... z gorečnostjo poslednje prošnje je dehnila:

»Moja Gilberta... je vaša vaša...«

Zgrudila se je nazaj.

Zazdelo se je, kakor da je vrtnec dima zatemnil njene oči, razširjene še vedno v pogledu na tajinstveno prikazen...

Usta so se bila odprla.

Izdehnila so rahel, dolg vzdihljaj.

Podoben vzdihljaju, ki ga povzroči čudno blagopoučje...

Nato na se je spustil na to mučniško posteljo molk turobne nepremičnosti.

Florestan je vzkliknil v silni bolesti:

»Marta!... Marta!...«

Toda ona se ni genila... Bila je rešena vsega trpljenja... vse bede... vseh bolečin...

Florestan je padel na kolena, klečal še dolgo in plakal tiho sam s

seboj; ko pa je vstal, je zamrmral s potrjim glasom, kakor da ga pokojnica še sliši:

»Marta... Držati hočem, kar sem obljubil... Otrok bo moj otrok. Gilberta ne izve ničesar, kar si ti hotela, da ji bodi zamočeno in nekega dne, ako bo njen stari oče takrat še na tem svetu, ji povem, kam mu more ti podeliti... kdo ve?... malce tolažbe, malce radosti... Marta počivaj v miru.«

S svečano resnobo, ki je postajala v tej revni sobici, jedva razsvetljeni po njih ubogi svetilki, skoraj tajinstvena in skrivnostna, je napravil hčeri svojega srca, ubogi Marti Lemetrovi, mrtvaško toaleto. Zatisnil ji je oči, ki so bile izplakale poslednjo solzo, prijel jo za koščene ročice, bele kakor vosek mašnih sveč, ter jih sklenil ter vteknil vanje blagoslovljeno vejico, katero je bila Martina pobožno izpustila nekega dne za okvir ogledala, krasedega Florestanov kamini.

Nato je pritisnil Florestan na že oledenelo pokojnično čelo plakaje svoj zadnji očetovski poljub — svoj prvi poljub starega ljubimca.

Dolg, dolg poljub je pritisnil tudi na lice male Gilberte, ki je spala še vedno svoje nedolžno otroško spanje. Nato je sedel na pokojnično znožje in počakal zore.

Kako žalostne so bile drugi dan pogrebne priprave, ki so mu vzele ves njegov čas in ga dramile baš po

svoji mučnosti iz mrtvila, ki se je pogrezal vanj!...

Moral je iti seveda tudi k »Sto norostim«, povedati Burginjonu:

»Izgubil sem svojo hčer in jutri jo pokopljem... Oprostite mi!«

Toda Burginjon je vzkliknil, oborožen z dvajsetletnim nezaupanjem:

»Vaša hči je umrla... Hčer ste imeli?... Tristo hudičev, če me hočete pogniti za nos!«

»Oh, gospod ravnatelj!...« je zamrmral žalostno stari režiser in ga pogledal z očmi, polnimi solz, tako da je povzel Burginjon mahoma ves ganjen:

»Ne, ne, oprostite mi; Florestan. Nikoli mi niste bili povedali... le vzemite si časa, kolikor ga potrebujete... Kazimir vas bo nadomestil.«

In gledal je za njim, kako je odhajal s skrivljenim hrbtom in sklepačajočimi nogami — gledal in se čudil nad tem, da je imel Florestan hčer, za katero ni vedela ves čas živa duša pri »Sto norostih«.

Šele zvečer je povedal dolgi Kazimir svojim tovarišem vso aventuro očeta Florestana.

Po prvotnem začudenju se jih je polastilo sočutje.

Naposled najdeš med ljudmi te baže pogostoma res več solidarnosti nego v družbah s strožjo moralno.

Ljubili so starega dobričino, čigar smečnosti niso bile nikdar prikritne in ki napram drugim ni kazal niti zavisti, niti zlobnosti.

Preden je prišel drugo jutro simašni voz po pokojnico v hišo žalosti, so se začeli zbirati v ulici Klinjankurt venci... venci... skoraj ne broj vencev... prinašajo so jih možje in ženske iz preziranega umetniškega sveta — ki so hoteli izkazati hčeri enega izmed svojcev poslednjo čast.

Florestan, ki je vodil mrtvaški izprevod, je slišal z bridkostjo in žalostjo, kako je govorilo ljudstvo na poti skozi revne mestne oddelke:

»Viš, viš... ta odhaja vsa v cvetju.«

Nato se je vrnil domov, kjer ga je čakala stara Roza, ki je bila ostala doma, da čuva Gilberto.

»Ah, revišče ubogo!« je zaihtel in prijel otroka v naročje.

In ko ga je mala pozdravila z običajno besedo: »Papa!«, je zamrmral:

»Da, ljubček moj... tvoj papa zdaj in na večne čase... saj smo ti pokopali zlato mamico...«

XIX.

Čez leta in leta...

Minilo je dvanajst let. Kdo misli zdaj še na oblego... na strahote komun... kdo misli še na vse to v tem Parizu, ki se blesti razkošneje in ponosneje nego kdaj!

Na Strasburškem bulvarju vlada vsak večer burna veselost in dirindaj — kakor pred vojno.

Koncertičke pri »Sto norostih« stoji še vedno. Sveti se bolj nego

kdaž, lišpa se z električnimi žarnicami, nadomeščajočimi nekdanje plinove svetilke, in z ogromnimi transparenti, na katerih se riše ponosno ime tačasne »zvezde«...

Burginjon je navzoč povsod... kakor nekdaž... in vedno nezadovoljen; in kakor nekdaž, opravlja režijo še vedno vrli oče Florestan. Njegovi lasje so še vedno plavi, dasi redkejši... nasvedrani so skrbno, kakor nekdanje dni. Njegov obrbi obraz se guba ob sencih vse vidneje in vidneje, toda drži se dobro, kakor nekdaž, ohranil je svoje lepe modre otroške oči... in na njegovem obrazu čitaš celo nekakšno zadovoljstvo... skoraj bi rekel, ponos, ki se včasih ni izražal tako jasno.

To ne pomeni, da bi bil oborožil svoje srce proti silnim udarcem bolj nego prejšnje čase.

Kadar ga prekine sredi njegove pisarije Burginjonov glas:

»Florestan!... Florestan! Kje je vendar že spet ta živina!«

— takrat plane kvišku in oblije ga isti mrzli znoj, kakor že od pamтивеke.

»Evo me, gospod ravnatelj... evo me!...«

In kadar ga vidi Burginjon prihajati vsega zaripega, tresočega se od razburjenja, ga nahruli:

»Eh, vi primsojence! Človek bi rekel bogme, da vas kliče krvnik... Vi igrate klicanje na smrt obsojenih že ves čas, kar ste pri menil!...«

(Dalje.)

ga je le tako lepo pogledala, da se mi je kar miho storilo. — Kako se je slika končala, kdo ve povedati?

(Zbirka se nadaljuje.)

Štajersko.

Obupen kile iz Dravske doline. Marenberg, 27. avg. Pogosto mora človek slišati očitane, češ, da v Marenbergu ničesar ne storimo za prubo našega ljudstva. Gospod, ki hoče naš narod rešiti z modrimi pogovori pri kupci rujnega vina, zapišem sledeče vrstice kot memorandum. Prvi pogoj, ako hočemo uspešno delovati za ljudstvo, je ta, da mu preskrbimo ljudske šole; kajti narodno delovati med ljudstvom, ki nima lastnih šol, se pravi prazno slamo mlati. Tega pa v Marenbergu pogrčamo. Tukaj je petrazredna s paralelko, vsega skupaj 400 učenec; dve tretjini jih doma slovenski govori, v šoli pa je učni jezik izključno nemški. Ako srečaš učenca, te pozdravi: »Gefloht sei Jesus Kristus! ali »Grüss Gott!«, če ga pa kaj nemški vprašaš, ti ne zna niti ust odpreti. Otroci rastejo večinoma kakor pravi neotesanci. Ako se zgodi kaka nerednost, je vsega kriv učitelj, oziroma katehet. Kaj pomaga, ako zna otrok iz katerega predmeta dobro odgovarjati, recimo, da zna katekizem kakor klopotec, ali kakor tisti molitveni stroji tam v Indiji; iz tega pa še ne sledi, da bo dotičnik pozneje dober kristjan. To je k večjemu za kako parado. Pravi vzgojitelj bo pred vsem gledal na to, da se predmet otroku prikupe tako, da vpliva ne samo na bistrenje duha, ampak tudi blažilo na njegovo srce. Tega pa nemška šola slovenskemu otroku ne more nuditi. Apeliram na naša narodnoobrambna društva brez razlike strank! Ogromno denarja razmečete po Kranjskem in Štajerskem, kjer ni krvave potrebe, a za nas pa, ki smo v resnici obmejni Slovenci, nimate niti vinarja. Nemški moloh nam požre cele trume otrok. Ali je morda slovenski otrok iz Dravske doline manj vreden, kakor kje drugod? Da bi imeli mi tukaj vsaj en razred zasebne šole! Bil bi itak že prvo leto prenapolnjen. Pisec teh vrstic se je sam že prepračil, kako hvaležni so kmetje na sosednji Muti, da imajo dvorazredno šolo Ciril - Metodove družbe, ki šteje letos 180 otrok. Ali ne bi bilo mogoče kaj takega tudi v Marenbergu. Potreba je večja, kakor na Muti. Otroci v Dravski dolini je že sam na sebi pomilovanja vreden, ali naj ga prepustimo njegovi usodi? Žalostna nam majka! To sem hotel napisati slovenski inteligenci obeh strank v prevdarek. Merodajni faktori, vzdržite se!

Maribor. (Za trobojnico.) Kot smo že zadnjič poročali, ste bili na »Narodnem domu« dne 23. avgusta razobčeni dve trobojnici, ki jih je pa odstranil znani dr. Schmiederejev ferman o »vseslovenskih« barvah in znakih. Ker se zadnja »Straža« smatra poklicanim, dati »juristom« okrog »Nar. doma« nasvet, da imajo lepo priliko, ta ferman zvrniti, ji povemo, da se bo to po možnosti storilo tudi brez njenega pisarjenja. Pričakujemo pa, da se bodo tudi klerikalci zavedali svojih narodnih dolžnosti v tem oziru. Naukov, kakšne da so te, jim danes ne bomo dajali. Dotaknili pa se jih bomo, kakor hitro bi bila v to dana prilika.

Iz Celja prinaša »Straža« sledečo notico: Razburjeni so tukajšnji liberalni krogi, ker hočejo izdati mariborski liberalci »Podavske Novice«. Ko je zaspala »Sloga«, so se vrgli z vso silo na maloštevilne njene naročnike in so upali priti na ta način s svojim »Narodnim Listom« na zeleno vejo. Komaj so se pa odkrili enega konkurenta, že jim vstane drugi, ki jim obeta biti še nevarnejši. Če so potem dr. Kukovec et consortes razburjeni, je umevno, kaj jih je stal in jih še vedno stane »Nar. List« težke tisočake. Pri tisočakah pa neha tudi liberalna dobrovolnost. Zadnja vročina je klerikalcem očitno zmešala docela možgane, če ne bi sigurno kaj takega pisarili. Danes ve vsak otrok, da je napredek političnih strank odvisen od številnosti njih časnopisja. Čim močnejše je to, tem sigurnejši je razvoj strank. Na Dunaju so klerikalci — nemški — bili na svoje vodstvo hudi najbolj zato, ker se je premočno pečalo z mislijo — strankinega časopisja. Pomanjkanju tega, se je pripisovalo poraz pri zadnjih državnozborskih volitvah. Isto je pri nas. Vsak si ne more držati političen dnevnik. En sam tekničen pa ne zadošča, zlasti za energično in uspešno politično delo ne. V ostalem pa bo cilj slejkoprej isti: priboriti napredni ideji zopet moč, ki ji gre. Za tak razsežen teren pa neobhodno treba še en list. Sicer treba še čakati, da »P. N.« sploh dobimo. Oporekati njih ustanovitvi javno ali pa na tihem pa bi se reklo: upirati se lastnim strankarskim načelom.

Dnevni pregled.

Pred Prešernom. V gružah in podetini so stali stari in mladi, ženske in moški, pred bronom, ki predstavlja njegovo podobo in muzo, ki drži venec slave nad njegovo glavo. Spoštljivo so zrlje njih oči na obličje pesnika iz Vrbe; čutili so njegov duh, ker to je bil isti duh, kakršen je pokopan v njih dušah in sin je bil iste krvi, ki se steka po njih žilah. Čitali ali vsaj slišali so njegove besede in njih uho se je marsikdaj radovalo v vžitku pesem, ki so vrele iz globokine njegovega srca. In ena in ista vez jih je združevala — duša naroda. Oko teh skromnih občudovalcev našega največjega pesnika ni kritikovalo morebitne hibe in napake spomenika, kajti napake so lastne v večji ali manjši meri vsakemu delu, ki ga je človeška roka naredila. Mar jim je bilo le to, kar so slišali o pesniku in njegovih delih ali pa kar so sami iz knjig o njemu čitali — duh njegov se je polastil njih duš. Prišla je ta tisočina množica vklanjat se Bogu in svetnikom njegovim — ker naročeno jim je bilo tako od »gospodov«. Z zlatom okinčani prelati in škofje so darovali Najvišjemu ob gromu topov, v šumu godb in v senci bajonetov in pušk — narod je padal na obličje, srce njegovo je trepetalo v strahu pred svojim Stvarnikom, kateremu se mogoča gospoda vklanja tako globoko — da dá ljudstvu zgled v pokorščini in slepi odvisnosti in ga pridobi zase. In ko je minulo to, so se podale gruže in poedinci pred spomenik našega največjega pesnika Prešerna, in iz njih duš je kipele ona blaženo čustvo, katero je nekda vrel iz njegove duše svojemu narodu — nad oblakom pa se je Oče vesolnega sveta veselil in je rekel: »Dal sem jim Prešerna, ta narod ne bo propadel, ako bo spoznal svojega največjega svetnika!«

Koncert »Zaveze avstr. jugosl. učiteljskih društev«, ki ga priredi učiteljsko, zastopano v tej zavezi v proslavo srebrnega jubileja v soboto dne 6. septembra v veliki dvorani »Narodnega doma« v Ljubljani, obeta po svojem programu, ki ga pričbimo v prihodnjih dneh, izreden užitek. Sodelovali bodo poleg ad hoc sestavljene učiteljske zbornice nekdanja tovarišica ga. Costaperaria-Devova, Ljubljancem dobroznana izborna koncertna pevka, ki bo izvajala šest prelepih sopranskih samospievov, koncertni pianist in glasbeni učitelj g. Anton Trost ter njegov brat, gojenec c. kr. akademije za glasbo in uprizarjajočo umetnost, g. Ivan Trost, ki sta po svojih briljantnih nastopih slav. občinstvu znana tako doma kakor že drugod. — Napredno občinstvo opozarjamo na ta koncert že sedaj ter mu priporočamo ga v obilnem številu obiskati, da tako izkažemo svoje simpatije do naprednega učiteljstva.

Sokolski zlet na Vrhniki priredi ob priliki, ko razvije vrhniški Sokol svoj prapor, to je v nedeljo, dne 7. septembra t. l. Ljubljanska sokolska župa s sodelovanjem bližnjih sokolskih žup. — L. 1909, so priredila društva bodoče »Ljubljanske sokolske župe«, ki se je ravno ustanavljala, sokolski zlet na Vrhniki. Sodelovala so tudi nekatera bližnja sokolska društva. Vrhniki Sokol, ki je bil takrat star šele dobro leto, je pokazal na tem zletu izredno življenjsko silo. Prispeval je k javni telovadbi z lepim številom sokolskega naraščaja in z dobro vrsto bratov telovadcev. Pokazal je pa tudi, da se takih težkih priprav, ki so zvezane z zletom, ne boji. Preskrbel je prav primerno telovadišče, kar je za sokolski zlet najvažnejše. Ljudska veselica je nudila mnogo lepe zabave. V pavilijah so stregle vrle vrhniške gospe in gospodične s prav dobrimi jedili in s pristno kapljico vina in z dobrim pivom. Pri javni telovadbi kakor na ljudski veselici je bila udeležba iz vseh slojev in posebno kmečkega občinstva iz Vrhnike in okolice je bilo mnogo. Iz Ljubljane je vozil poseben vlak, ki je bil natlačen poln in naraščaj se je vozil na vozeh z zastavicami okrašenih. Lepo je uspel takrat sokolski dan na Vrhniki in še lepše bo uspel v nedeljo, dne 7. septembra t. l., ko razvije Vrhniki Sokol svoj prapor. Udeležba obeta biti veliko večja, zakaj obširen spored javne telovadbe, razvite prapore in čimdalje večje simpatije, ki jih upravičeno pridobiva naše vrlo Sokolstvo v vseh slojih slovenskega naroda, so nam poročstvo, da bo udeležba iz vrst kmečkega in drugega občinstva z Vrhnike in iz njene okolice velika ter da bo poseben vlak, ki bo vozil iz Ljubljane, nepregledno dolg in natlačen poln! Podrobnosti bomo poročali pravčasno.

Telovadno društvo »Sokol« v Štepanja vas vabi vse člane v kroju in prijatelje Sokolstva, da se polnoštevilno udeležijo v nedeljo dne 7. septembra pešizleta skozi Štepanjo vas, Hruško, Dobrujo, Janče in Litijo.

Odhod točno ob 6. uri zjutraj iz telovadnice od brata Jos. Anžica. Ker je spodnji okraj Ljubljane še jako temen, je potrebno, da se veliko članov udeležijo in posvetijo svetlobi. Nazdar!

Cvetje v jeseni. Prijatelj lista nam je poslal iz Litije lep jabolkov cvet. Kljub temu, da so zdaj jabolka že zrela, se je pojavilo poleg njih toliko cvetov, da je cela jablana v cvetju. Jablana je pri Pleskovičevem mlinu pri Litiji.

Roparski napad. Ko je šla pred kratkim 19letna Ivana Kumerca iz Godoviča proti Črnuemu vrhu, jo je na poti v gozdu nenadoma napadel neznan človek, ki je skočil iz grmovja. Potepuh je energično zahteval od nje denar. Ko se je lopov prepračil, da nima deklica niti denarja, niti kake druge vrednostne stvari, ji je iztrgal iz rok zveženj, v katerem je bilo okrog dveh kilogramov kruha. Strgal ji je raz glavo tudi robec, na kar je izginil v gozdu. Čez obraz je imel zavezan robec, tako da razbojnika ni bilo mogoče spoznati.

Tatovi v cerkvi. V župni cerkvi v Zgornjem Logatcu so vlomili pred kratkim neznani tatovi v tabernakel, iz katerega so odnesli 16 hostij in korporale. Tatvino je izvršil najbrže neki gluhičen in slaboumen človek, ki je malo prej po vaši prosjačil in katerega so ljudje videli malo časa pred izvršeno tatvino stati pred cerkvijo. Mož je okrog 40 let star in ima pri sebi neko pisanje, s katerega je razvidno, da je pri neki nesreči zgubil govorico in sluh.

Tatinski najemnik. Samski rudar Franc Kolar iz Idrije je bil v zadnjem času na hrani in stanovanju pri nekem posestniku v Zagorju. Dne 22. t. m. je ukradel svojemu gospodarju iz zaprte omare za obleko 70 kron. Ko ga je orožništvo aretiralo, je tat svoje dejanje priznal. Pri njem so našli še 65 K. Kolarja je orožništvo izročilo sodišču.

Tatvina. Davčnemu upravitelju Josipu Ahlinu iz Kranja je neznan tat pred kratkim ukradel iz nezaklenjene sobe usnjato denarnico z 232 kronami. Za tatoma manjka vsaka sled.

Aretacija potepuha. Predvčerajšnjem je aretiralo orožništvo v Sent Vidu zaradi vlačuganja nekoga močja, ki se ni mogel izkazati, kdo da je in ki je pravil, da se imenuje Etori Macheri, da je 22 let star, da je samski delavec, doma iz Vicco Moscano iz Italije in da je svoje dokumente izgubil na vandrjanju. Aretiranec govori samo italijansko.

Ljubljana.

Zopet soglasno je bil po poročilu »Slovenca« imenovan sodrški Bartol za dež, kmet, nadzornika. Bartol je postal naenkrat strokovnjak v stroki, ki je zaradi nje prišel v konkurz. Bartol nima te vrste šol. In vendar je bil imenovan — soglasno?

»Slovenec« se v soboto jezi, da je bila na neki hiši papeževa zastava. Tako mu ni nikakor ustreženo; če ni bilo zastav, se jezi, če so bile — pa tudi. »Slovenec« je res težko ustreči.

Čuki so vse vojaške slavnice, na katerih so ležali za časa katoliškega shoda, tako ponesnažili, da morajo vse dobro oprati in desinficirati, predno jih bodo mogli zopet porabljati. Vojaški krogi v Ljubljani so radi tega zelo indignirani, čuki pa menda čisto nič, ker so samo pokazali svojo pravo naravo. »Slovenec« bo, seveda še naprej povzdigoval svoje nočne ptice v deveta nebesa kot vzorjante, cvet slovenske mladine id. se imajo res s čim ponašati klerikalci!

Dve tatlici sta se skrivali med mariniranci, ki so prišle na katoliški shod, kajti v neki hiši v Trnovem je izginilo nekaj kron in še par drugih stvari z dvema udeleženkama, ki sta bili tam nastanjeni.

Deželni uradnik Paulin - koritar. To fante vam je hodilo v Srazredno šolo na Grabnu in potem pa še obiskovalo Mahrovo. Po teh študijah je bil sprejet k banki »Slaviji«. Tam seveda kot mlad fant, brez vsake nadaljnjše prakse ni mogel imeti takoj v začetku tako velike plače, kakor kak izkušen uradnik. Ali kako mogočnost in noblesa; je že takrat obdajala tega človeka, to si ne morete misliti. Hodil je v fraku, glave rokavice na rokah in z visokim cilindrom na glavi. Pozdravil ni niti še bolj starih in izkušenih gospodov, ker je mislil, da morajo oni pozdraviti njegovo visokost. Takrat si je to fante nabavilo tudi sokolski krog in je hodil v »Sokola«. Bil je torej navidezno naprednjak. Hudomušneži so se večkrat iz njega norčevali s tem, da so govorili, da so ga morali nesti, na prvi vojaški nabor v nahrbtnem košu, da se ni zgubil med drugimi fanti. Pri banki »Slaviji« je dobil še potem fisto izobrazbo, katero ima sedaj in takoj so mu začela dišati

korita (kakor oš med.) Prevelil se je iz navideznega naprednjaka v klerikalca in to samo radi korita, ako bi mu kje boljše kazalo. Takoj je zopet barvo izpremenil. Klerikalcem bi pa svetovali, da ga takoj pridolijo k čukom, kjer drugje ga najbrže ne morejo porabiti. Kjer pa ta pikolo - možic ne zna marširati, naj se ga prideli h čukarski kavaleriji. Krog ima že sam, na čepico kozji rep, v roke brezovo metljo. To bode potem ponos vseh čukov, katerega se lahko po potrebi v ajdo postavi. Kaj ne da je to prav koritar? (Sliši se, da ima Paulin še vedno spravljen sokolski krog, za slučaj, da se časi izpremenijo.)

V zadevi g. Jeana Schreya, pekarskega mojstra v Ljubljani popraviti nam je našo včerajšnjo notico radi volitve provizoričnega predsednika trgovske in obrtne zbornice v toliko, da so Schreya volili tudi klerikalni člani te zbornice. Dočim so klerikalci oddali pri volitvi predsednika Kneza prazne listke in so volili mesto za podpredsednika dolocenega Pammerja svojega pristaša Kregarja, katerega naprednjaki niso mogli več voliti — radi njegovih volilnih manipulacij, je bil edini Schrey soglasno, torej tudi s klerikalnimi glasovi izvoljen. Čutil se je vsled tega klerikalnega zaupanja toliko počaščenega, da se je šel s zarečim obrazom na demonstrativen način zahvaljevati monštrancu Kregarju in mu roki stiskal, dočim je smatral volilce iz napredne večine, da so le svojo proketo dolžnost storili. Mi, ki smo to iz galerije opazovali, zdela se nam je ta enoglasna volitev in stiskanje rok poštenjaku Kregarju dokaj čudna in sumljiva. Sedaj razumevamo. Klerikalci poznajo že svoje tiče. Oj blagoslovljena papeška zastava, ti si nam odprla oči. — Mož ima menda tudi strašne bolečine po križu. Pri tem tudi dobro računa. Klerikalna vlada — sedaj manjka le še priporočila klerikalnih mogotcev in odlikovanje ne more izostati. Že pred par leti se je v neki kavarni izrazil, da če kdo iz zbornice zasluži on odlikovanje, ker je nadomestoval toliko časa v preiskavi nahajajočega se Kregarja in moral dan za dnevom (bivši predsednik Lenarčič) stanoval je na Vrhniki) akte podpisovati. Kaj ne zares grozno mučno delo — in vredno odlikovanja!

K notici: kričeč slučaj iz razmer v ljubljanskih policijskih prostorih, smo prejeli: Zapor pri c. kr. policijskih stražnicah so res bolj kletim podobne, kakor pa da se porabljajo za zapore. Da se taki slučaji ne bi več dogajali, bi bilo bolj pametno, da se državna policija obrne do mestne občine, glede njenih zaporov. Kaj se rabijo sedaj mestni zapori? Stoji vse prazno. Ti so narejeni kakor velevaljo predpisi, in ne kakor jih rabi državna policija. Na mestnem trgu bi se nujno rabila ena stražnica, in ako bi bila ta tam, lahko bi se tudi peljali vse aretirance tja. Seveda, da na takem odgovornem mestu, bi moral biti sposoben človek, da se ne bi takšni slučaji dogajali. Kdo je kriv smrti obešenca? se vsaki povprašuje. Na vsaki stražnici je en »inspektor« in bi lahko se naredila odredba varnosti, da bi en mož včasih šel pogledat, kaj delajo ti ljudje notri in tako bi se vsak samomor v jetnišnici preprečil. Seveda bolj pazni pa so na stražnike. Ako nima rokavic na roki, je po njem. Ako so postavili kontrolor - inspektorje čez stražnike, naj še nastavi državna policija enega čez vse aretirance. Državna policija ima avtomobile itd. Toplikar se bavi z dresiranjem psa, in eden drugi tudi. Tmu pa ta pes noče tako ubogati kakor Toplikarjev in včasih cvili po stopnicah, do 4. nadstropja, da stranke kar ušesa maše. Sprejeli so tudi na policiji iz Dunaja celo enega konja als »Reitpferd genant.« Zdej drugega ne manjka kakor odgorski voz, ker konj menda ne bo v zabavo enim, ampak bo tudi prevažal aretirance skraj v kraj.

15letnica. Abiturijentije in abiturienti ljubljanskega učiteljskega iz leta 1898, obhajajo letos svojo 15letnico dne 4. septembra na Bledu. Ob 9.42. uri zjutraj se snidejo na Dobravi in gredo peš skozi Vintgar na Bled. Tu je ob 1. uri popoldne v hotelu »Triglav« skupni obed. Po obedu je skupni izlet na blejski grad, potem vožnja po jezeru itd. Ob neugodnem vremenu izostane izlet na Vintgar; udeleženci se peljejo naravnost na Bled. Nadejajoč se, da se udeležijo sestanka vsi tovariši in tovarišice, kličejo na veselo snidenje sklicatelji.

Ilirija II. Kranj = 0:2. Včeraj je nastopilo drugo moštvo Ilirije proti kombiniranemu gorenjskemu moštvu. Naše drugo moštvo je opetovano pokazalo svoje zmognosti in tudi včeraj se je videlo, da se zna v odločilnih trenutkih krepko držati. Zato je dosegel uspeh. Kranjsko moštvo je imelo vse splošne hibe vsakega kombiniranega moštva namreč bilo je brez kombinacije. Zato ni moglo doseči zmage. V prvi polovici

se je kazal boj precej enak na obeh straneh — na obeh straneh so se delale iste napake. Polovica je bila 2:2. Po premoru so imeli Kranjčani najboljšo voljo pridobiti zmago za se. Toda kmalu se je pokazalo, da so vse nade zaman. V 18. minutah so padli štirje goli. To gostom ni bilo posebno po volji. Zaradi četrtega gola je nastal spor — vsled česar je sodnik dr. Berce pred koncem igre zaključil. Nadaljna igra bi najbrže itak ne bila nudila nič zanimivega. Veselilo nas je, da smo videli na igrišču zopet dvoje domačih moštev. Pričakujemo novih domačih tekem.

Zemljevid slovenskega ozemlja in slovensko dijaštvo. Sredi septembra bo končano korekturno delo na zemljevidu slovenskega ozemlja, ki ga izda »Matica Slovenska«. Dijaški, ki bivajo zdaj na počitnicah, bi mogli pregledati izdelek, vsak za svoj domači okraj. Tisti gospodje, ki bi hoteli prevzeti kako revizijo, naj se blagovoljivo prijavijo »Matici Slovenski« v Ljubljani.

Selo pri Ljubljani. Nevaren Oražmov konkurent se je pojavil v osebi Alojzija Kranjca, ključavničarskega pomočnika v Ljubljani. Ob času katoliškega shoda je hotel tudi on prodajati rimske odpustke in kazati papeža. Spravil se je za vojašnico 27. pešpolka in poskusil je podjetni mož svoj maneuver. Nasproti mu prideta dve delavki iz Kolinske tovarne in pri teh je hotel poskusiti svojo srečo. Ko sta ga deklici videli sta se odstranile in naznatile celo stvar policiji, ki si ga je zapisala v črne bukve. Nekoč je v Mostah na sredi ceste poskusil izvrševati ta posel, ker so pa le ljudje nad njim kričali je skril papeža za nekim drevesom in tam zaključil svoj intermezo. Marijine device v Mostah naj bodo vesele, kadar bo ta družba dosti številna, bodo postavili dom, kjer bodo imeli samo izvoljeni vstop. Ob času prihodnjega katoliškega shoda bo tam lahko vihrala papeževa zastava.

Kegljanje na dobitke pevskega društva »Slavec« se prične pri »Novem svetu« (Marije Terezije cesta) v soboto dne 30. avgusta in traja do 8. ozir. 14. septembra. Kegljalo se bode vsako soboto od 8. do 12. ure zvečer in vsako nedeljo in praznik od 9. do 12. ure dopoldne in od 2. ure popoldne do 9. zvečer. Dobitki so: I. dobitek 40 K, II. dobitek 20 K, III. dobitek 10 K, IV. dobitek 5 K, V. dobitek 5 K (za največ keglev), VI. dobitek šaljev (za največkrat vseh devet). Serija 3 lučajeve velja 20 vin. Kegljanje se zaključuje dne 8. septembra (v slučaju slabega vremena pa 14. septembra (z vrtno pevsko veselico s prosto vstopnino, katere začetek je ob 4. popoldne. K obilni udeležbi vabi odbor.

Na ručav žebeli je stopil Franc Brgant iz Glinč. Noga mu je začela tako sumljivo otekati, da so ga morali dati v bolnico.

Z glavno v kup čreplj. Dve leti stara Rahne Francka je stikovala ob ljubljanični strugi. Medtem je pa padla z glavno na kup steklovine in se po glavi obrezala.

V soboto, dne 6., 7., 8. in 9. t. m. se bode predvajal v Kino »Idealu« film

„Zaročenca“

po slovitem literarnem romanu Aleksandra Manzoni. Predstave ob 3., 5., 7. in 9., v nedeljo ob pol 11. dopoldne.

Trst.

Politično društvo »Edinost« sklicuje za danes, to je za ponedeljek prvega septembra, veliki shod v veliki dvorani »Narodnega doma«. Gre se zaradi namestitvišne odredbe, da se odpustijo vsi regnikoli iz magistratne službe, Delavci! Ta shod je za vas velikega pomena; udeležite se ga v velikem številu. Začetek shoda ob 8. zvečer.

Vagabund je hotel postati. Karl Virawsky, delavec iz Libokovica v Galičiji, je čital rad knjige. Med drugimi je čital tudi Maksima Gorkga. Nu, njegove sugestivne slike vagabundskega življenja, so tako uplivate na Virawskega, da je mislil, prava sreča jemu samo v takšnem življenju. Zato je odšel po svetu... S trdo skorjo kruha se je moral zadovoljiti po cele dneve. Začetkom pač ni občutil tiste lepote, ki jo opisuje Gorki v svojih spisih. Bil je lačen in truden, a čital je dalje knjige in počasi se je privadil vagabundskemu življenju. Tudi njegovo srce se je jelo širiti. Poln občutkov je vsrkaval vase vso opojnost — užival je, ko je spal tam zunaj na prostem, daleč proč od zakajenih mest, daleč proč od ljudi. Skratka, vzljubil je tako življenje. Čutil se je močnega — mogočnega. Začel je tudi pisati verz: Med prvimi je napisal tudi pesem: »Kralj vagabundov«. V tej pesmi in tudi v drugih novelah opisuje svoje vagabundsko življenje. — V zadnjem času je je prišel Virawski na otok Korfu. Tu

je živel dalje svoje vagabundsko življenje. Oblasti ni bilo prav in so ga aretirali. Mladenec je proti temu protestiral. »Nobenega nisem ubil, ne okradel, nobenemu nisem storil nič zalega, torej pustite me tudi vi pri miru; pustite me, naj živim svobodno kakor živijo ptice tam zunaj v naravi; nikomur ne priželjm nič zalega!« Oblastni se ni zmenila za njegove lepe besede, temveč izročila ga je avstrijskemu konzulatu. Mladenec ima 22 let, pa ni še šel k naboru. Konzulat ga je dal prepeljati na Lloydovem parniku »Praga« v naše mesto. Moral bo iti k vojakom. Ah, kakšen kontrast — disciplina pri vojakih in njegovo prosto življenje!

V zaporu je bila strup. Nedavno je bila aretirana neka služkinja Ivanka A. Stanovale je v Skednju. — Snoči ob 7. uri je telefoniral paznik v zaporu a zdravniško postajo po zdravniku. Ivanka A. se je bila namreč zastarila. Izpila je precejšnjo mero fenikalne kisline. Zdravnik ji je izpral takoj želodec ter jo je dal prepeljati v mestno bolnišnico. Mladenka je precej slaba, ali vendarle je upati, da se stane pri življenju. — Čudno je pri tem to, kako je dobila nesrečnica v ječi strup. S seboj ga ni mogla nesti, ko so jo vendarle pregledali. O tem se bo še razpravljalo.

Ob helem dnevu ukradli trgovino. Tatvina se je izvršila v ulici Donato Bramante št. 2. Gospodar trgovine prašičjega mesa, gospod Jakob Bighi, stanuje v isti hiši, kjer ima tudi trgovino. Bilo je nekaj čez poldne. Gospodar je zaprl prodajalno s ključem ter odšel kmalu na to, ob 2. uri 30 minut, je šla sedemletna deklica na ulico in je gledala vrata njihove prodajalne odprta. Takoj je šla poklicat starše. Ti so takoj spoznali, da so trgovino obiskali tatovi. Odprli so tudi blagajno, iz katere so ukradli okoli 60 kron. Če bi odprli še drugi predalček, bi dobili v njem ogromno svoto približno 1500 kron. — V prodajalno so udrti tatovi z vitrihi. Čudno pa je, da tatov niso opazili policaji. Teh je na tej ulici navadno dosti; ali je že tako, da kadar se jih potrebuje, jih ni.

K popravku g. Jakliča pojasnimo sledeče: Zadnjič nam je poslal g. Jaklič nekak članek, ki pa ga nismo priobčili, ker se nam ni zdelo potrebno zaradi osebnosti motiti delo organizacije. Par dni pozneje je prišel k nam g. Jaklič in je po svoji maniri zahteval, da stvar priobčimo. Ker mi nismo mogli ugoditi, je rekel, da polde k »Slovencu«, v čemur mu nismo ugovarjali. Opozorili pa smo ga, da ima pristo pot po § 19. G. Jaklič pa je rekel, da na § 19. nič ne da — kljub temu se je g. Jaklič poslužil § 19. (poslal je ta popravek in iz njega lahko vsak vidi, kakšno ceno ima).

V obrambo. V današnjem popravku po § 19. tisk, zak. se govori o protinarodnem delu g. Mraka in sicer v dobi, ko je g. Mrak bil voditelj in organizator srednješolske narodno-radikalne mladine. G. Mrak se seveda ne bo zagovarjal proti tem očitkom, zato naj mi dovolj, da napišem par besed v njegovo obrambo, jaz, ki sem takrat z njim vred delal in organiziral narodno radikalno srednješolsko mladino. Že dejstvo samo, da je g. Mrak delal v smislu narodno-radikalnega programa izključuje in pobija vse očitke o protinarodnem delu. Narodno - radikalne organizacije so bile torišče vseh onih mladih pozhrtvalnih fantov, ki so bili prožeti od narodnega čuta in ki so si bili pripravljeni za svoje narodno - radikalne prepričanje kaj žrtvovati. In te žrtve relativno niso bile majhne in posledice čuti marsikateri; tudi g. Mrak, ki je vsled svojega narodno-radikalnega prepričanja in dela moral zapustiti bellaško nemško gimnazijo, kjer mu je bil obstoj ravno vsled narodnostnega prepričanja one mogočen. Prišedši v Ljubljano, je živel v veliki bedi in mu vsled tega in pa vsled preintenzivnega dela v narodno - radikalnih organizacijah, ni bilo mogoče svojih srednjehšolskih študij redno nadaljevati. Njegov idealizem, njegovo narodno delo ga je oviralo, in narodno delovanje na Koroskem mu je takorekoč zaprlo pot v njegovo rojstno vas in rojstno hišo, da se izogne Nemcem in nemškutarijem. — Vse te žrtve je g. Mrak do prinesel, in posledice čuti še sedaj in pravzaprav: šele sedaj. Koliko je v ožgled teh dejstev vedno očitane, da je delal protinarodno: to bralcu ne bo težko presoditi. — Ti, Vekoslav, mi pa oprosti, da sem zares govoril te besede v tvojo obrambo in Ti zbudil bridke spomine. Nisem mogel prenašati teh očitkov, ko te poznam kot vzornega delavca v narodno - radikalnih organizacijah od vseh njihovih začetkov, ki segajo tja v leto 1906.

Dr. Krivic.

Pošljite naročnino, ako je še niste!

Nebeško pismo.

Spoštovanim odkriteljem mojega spomenika.

V nebesih 29. avgusta l. 1913.

Čenjeni gospod urednik! Ni bila dosedaj navada, da se oglasi pri odkritju spomenika tudi tisti, kateremu se spomenik postavi. Pa ker sem se že za časa svojega življenja in še najbolj sedaj po odkritju mojega spomenika prepričal, da bi bilo dobro, da se s to staro tradicijo enkrat neha, in da pride tudi tisti do besede, ki je pravzaprav glavna oseba in najbolj prizadet, zato Vas prosim, blagovolite javnosti priobčiti to moje pismo.

Nisem mogel zasledovati vseh priprav zadnjega tedna, ker smo morali imeti na višji ukaz vsa okna, ki kažejo proti naši ljubi slovenski domovini ta teden gosto zastrita. Stopil sem v četrtek zjutraj na Zale, kraj mojega zakritega spomenika in čakal. Zlato solnce se je upiralo v skalnate grebene planin in vsa ravan se je topila v svežem jutranjem zduhu. Ljubi Kamnik je bil ves v zastavah, tokrat izjemoma samo slovenskih. Postajalo mi je nekako človeško toplo in zasanjal sem se v to divno lepo pokrajinsko sliko. Nakrat me vzdrmi množica, ki se je zbrala pred menoj in neki gospod se je pripravljal, da govori. Iskrena hvala mu; povedal je nekaj odstavkov iz mojega življenja in me orisal nekako tako, kakor se spominjam, da so nam v nižji gimnaziji za mojih časov orisali takega slovenskega pesnika. Gospoda, vsi ki ste me poznali, veste, da nisem bil častilakomen človek, ampak da sem bil človek, ki je iskal resnice. A žal, ni je bilo slišati iz ust govornikov; skrbno so se je izogibali, ker bi poslala obtožiteljica one družbe, katere člani in zastopniki so se zbrali najbližje mojemu grobu. Ne polje več topla človeška kri po meni in tam, kjer sem jaz, ni več človeških slabosti, ni strank in ne strankarskih strasti, le večna resnica vlada nad nami. Ona je edina nit, ki veže nas z zemljani. In menda zato sem jo pogrešal tem bolj.

Ne zadostuje, če govornik suho pribeje, da je Medved trpel duševno bol in da je bil duševno razdvojen, kar se zrcali v njegovih pesmih. Moj Bog, jaz vendar nisem prišel s duševno boljo že na svet in moja otroška duša še ni bila razdvojena, ko me je mati položila v zibel. Ne zadostuje, če se pribeje, da je Medved občutil hud udarec, ker mu ni »bilo dano« študije nadaljevati. Zakaj ne poveste, da je bil katoliški škof tisti, ki mi je to zabranil in s kakimi besedami me je odpravil. Zakaj ne poveste resnice, kaj je bilo vzrok tistemu »romanju« po slovenskih fahrah, zakaj ne poveste, kaj je bil vzrok »da sem dušo iskal«.

Ali se nasilstvo, laž, hudobija, svetohlinstvo ugonobi s tem, da se jih zamoči?

In drugi govornik naglašajo mojo vero. Gospoda, res, bil sem veren, zelo veren; nisem pa imel one suhe in sterilne vere, ki se oprijemlje dogmatičnih stavkov in misli, da je s tem zadostila sebi. Nisil sem v sebi živo, oživljajočo vero, ono vero, ki mi je bila tolažnica in vodnica, vero človekoljubja in bratoljubja, vero v svoje, ga neskončno dobrotljivega Boga, ki odpušča vse človeške slabosti, če ima človek le resno voljo in stremeljenje po resnici, pravici in bratoljubju. Iskal sem te čednosti, našel sem jih redkokdaj, najmanj pa tam, kjer jo imajo zmiraj na ustah — in duhovniška obleka mi je postajala težka. Nadel ste slavnosti popolnoma strankarsko lice, akoravno je bilo to mogoče proti želji in proti intenciji odbora. Gospoda, jaz nisem bil strankar in najmanj klerikalec. Zakaj izkoriščate moje ime v strankarske namene? — Postalo je nekako hladno okoli mene. Ali ni toplega človeškega srca tu? O pač, zagledal sem drage znane obraze svojecev in prijateljev in se ob strani stojičih častilcev, ki jih je gnalo srce, da so prišli k meni. In to mrzlo je občutil menda moj dragi prijatelj Finžgar in s par toplimi srčnimi besedami rešil situacijo. Odšel sem. V nebesih mi pride nasproti smehljaje Gregorčič, kateremu sem se potožil — smehljaj se je in rekel »Medved, naj ti bo vedro lice, meni se je ravno tako godilo« in Aškerc, ki je pristopil s Trubarjem, je z lahkim nasmehom dejal proti njemu »Vidiš, midva sva se jih otrešla že na zemlji, imava pa zato sedaj mir.«

Gospod urednik! Pisal sem vam to, ne samo, da razjasnim javnosti odkritje mojega spomenika, da pomorem resnici, hčerki božji, do veljave, ampak tudi, da mogoče obvarjem takega bodočega človeka trpina in slovenskega pesnika ob odkritju njegovega spomenika neprijetnih trenutkov. Z odličnim spoštovanjem Anton Medved, bivši človek in duhovnik, sedaj slovenski pesnik

Umor avstrijskega konzularnega tajnika.

V Briskovškem jezeru pri Frankobrodu ob Meni najdeno truplo avstrijskega konzularnega tajnika Gron Wadmayerja je strašno razmesarjeno. Na desnem senci je rana od revolverskega strela, ki ima vzbuditi domnevanje o samomoru. Desna stran brk je čisto izruvana. Žepi so napolnjeni s kamenjem in z železnimi kosci. Gron-Wadmayer je bil pri konzulatu v Novem Jorku.

Umor — akt maščevanja.

Gran-Wadmayer je bil prele uslužben pri generalnem konzulatu v Varšavi. Tam je pa denunciral — kakor se pripoveduje — poljske patriote, ki so bili na podlagi denunciacije utaknjeni v zapor. Vsled tega so ga začeli zasledovati poljski revolucionarji, katerim se je hotel ogniti s tem, da se je dal prestaviti v Ameriko.

Kje se je izvršil umor?

Sodi se, da se je umor izvršil na progi med Frankobrodom in Finkenherdom v brzovlaku, od koder so morilci vrgli truplo s prtljago vred ven ob progo. Nato so izstopili na prihodnji štaciji in se odpeljali nazaj, poiskali truplo, ga oropali in vrgli v jezero.

Na sledu.

Okolnost, da so bili žepi napolnjeni z železnimi kosci, daje slutiti, da so umor izvršili trije možje, ki so bili pred desetimi dnevi opaženi, ko so nesli zelo težak kovček. Nekateri tudi trdijo, da se je umor izvršil v neki ožini pri jezeru, kjer so bili najdeni sumljivi predmeti.

Umor je na vsak način zelo tajinstven.

Čuden roman.

Dama s črnim pajčolanom.

Zadnje mesece je budila v Budimpešti veliko pozornost dama, ki se je pojavila na ulicah vedno zavita v črn pajčolan, tako da ji ni bilo mogoče videti obraza. Bila je krasna, vitke postave in je v svojem pokritim obrazom tembolj budila radovednost.

Mladenec in kavalirji

so jo zasledovali na vseh njenih potih in se ji bližali, toda ona se ni spuščala v pogovor kljub temu, da je včasih pozno zvečer ostala zunaj na ulici. Njenega obraza ni nihče videl, le njene žareče oči so sijale skozi kopreno.

Zagonetna ženska je mladino vedno bolj vabila za seboj. Po mestu so krožile o nji razne skrivnostne govorice. Nastali so celo romani, ki so se sukali okoli njenega črnega pajčolana.

Prvi zmagovalc.

Nekega večera je nagovoril neznan damo prostovoljec Walch. Mladenec se je tako zaljubil v to žensko, da je pozabil na vse! In res: on je bil prvi, s katerim se je spustila v pogovor. Drugi dan sta se sestala.

Ljubezen in denar.

Za sestanek je rabil prostovoljec denarja — in ker ga ni imel, ga je vzel v vojnem uradu. Popoludne se je sešel z damo, ki mu je dovolila, da bosta govorila v temni sobi in da bo ona imela cel čas prikrit obraz.

Tako sta se prostovoljec in zagonetna tujka večkrat sestala — in vojak - prostovoljec je jemal denar v uradu. Svota je narasla že na 180 K.

Smrt iz ljubezni.

V uradu so prišli temu na sled in so zahtevali, da prostovoljec denar povrne. On pa ni imel denarja — in je zvečer vse zaupal svoji oboževani neznanici. Ona pa ga je pregovorila, da naj skupaj umrjeta. Kupila sta kloroform, odšla sta v hotel — in ker ni bil kloroform dovolj, sta si prerezala žile. Zjutraj ju je sobarica našla v krvi.

Razkrita skrivnost.

Mrtva dama je imela še vedno s črno kopreno zakrit obraz. Ko so ji obraz razkrili — so videli, da je brez nosa. Bil je strašen pogled. S tem je bil roman končan.

Najnovejša telefonska in brzojavna poročila.

DEMENTI.

Belgrad, 31. avgusta. Srbski tiskovni urad: Vse vesti o konferenci Pašića z Berchtoldom ne odgovarjajo resnici. Napačne so tudi vesti o posetu kralja Petra na Dunaju.

Belgrad, 31. avgusta. Srbski tiskovni urad: Vesti o odstopu ministrskega predsednika Pašića niso resnične. Pašić napoti dvomesečni dopust, ki ga prebije v Marijanskih toplicah in še kje drugod.

Belgrad, 31. avgusta. Kralj Peter in prestolonaslednik Aleksander se podasta jutri v Ribarsko banjo. Prestolonaslednik se čez nekaj časa poda v francosko riviero.

BOLGARIJA SE VEDNO UPA NA — ZAPLETLJAJE.

Sofija, 31. avgusta. V bolgarskih političnih krogih še vedno upajo, da pride do revizije bukaškega miru in da se revizija izvrši na široki podlagi.

DRINOPOLJSKO VPRAŠANJE.

Dunaj, 31. avgusta. (Kakor znano, le ministrski in kronski svet v Sofiji sklenil, pričeti z direktnimi pogajanjimi s Porto.) Direktna pogajanja začela s Turčijo Bolgarija na resen nasvet Rusije.

S FINANČNIM BOJKOTOM NI NIČ.

London, 31. avgusta. Reuter poroča: Vesti, da bi bile vse velesile v principu pristale na finančni bojkot Turčije, da jo prisilijo k odstopu Drinopolja, so brez vsake podlage. Res je predlagala Rusija finančni bojkot, toda ni se še nič odločilnega sklenilo. Poudarjati je pa, da Anglija ne bo pri tem sodelovala.

BOJI MED TURKI IN BOLGARI.

Carigrad, 31. avgusta. V okolici Kirdžali so se vršili boji med Turki in Bolgari. Bolgari so imeli 160 mrtvih in mnogo ranjenih. Turki seveda le enega mrtvega.

GRŠKO BRODOVJE SE POVEČA.

Atene, 31. avgusta. Grško brodovje, ki ima služiti trgovini, se pomnoži za deset novih velikih parnikov, ki so že v delu na Angleškem.

CARNEGIJEVA KOMISIJA.

Atene, 31. avgusta. Tudi atenska vlada je zahtevala, da se vpoikiče mesto očitega bolgarofila Miljkova v komisijo za preiskavo balkanskih grozovitosti kdo drugi. Ker so se člani komisije izrekli z Miljkovim solidarni, je komisija postala brezuspešna.

SRBSKE ARMADE.

Belgrad, 31. avgusta. (Izvirno brzojavno poročilo »Dnevca«.) Na novem srbskem ozemlju je ustanovljeno — kakor je bilo že poročano — pet novih divizij, in sicer: vardarska (Skoplje), kosovska (Priština), bregalniška (Štip), bitoljska (Bitolj) in ibarska (Novi Pazar). Poveljniki so naslednji: vardarske divizije Damjan Popović, kosovske Steva Milovanović, bregalniške Milovan Nedić, bitoljske Voja Živanović in ibarske Dragutin Milutinović. Vsi ti poveljniki novih divizij so mlajši ljudje, nobeden še ni dosegel starosti 45 let, ali vsi so se odlikovali v vojni. Ker ima vsaka divizija po štiri pešpolke, pomeni, da se ustanovi na novem ozemlju 20 pešpolkov in temu številu odgovarjajoči artiljerijski in konjeniški polki ter tehnične in druge čete.

Ker se ustanovi tudi na starem ozemlju nekaj novih divizij (do sedaj jih je bilo pet in ena konjeniška), bo imela Srbija v bodoče v mirnem času okoli 50. v vojnem času pa okoli 100 pešpolkov! Posebna pozornost se bo posvečala tudi v bodoče artiljeriji, ki se je v vojni s Turčijo in Bolgarsko tako slavno obnesla in dobila svetovni sloves. V to svrhu se kupi na Francoskem večje število novih topov, porabijo se pa tudi turški brzostrelni topovi, ki so jih Srbi dobili v vojni — okoli 300 — in ki po kvaliteti ne zaostajajo za srbskimi. Tako bo Srbija lahko v par letih postavila na bojno polje okoli pol milijona bojevnikov!

Belgrad, 31. avgusta. (Izvirno brzojavno poročilo »Dnevca«.) Ko so hotele srbske čete zapustiti bolgarsko mesto Belogradčik, so sami meščani prosili srbskega poveljnika, da pusti v mestu posadko, ki bi vzdrževala red, dokler ne pride bolgarsko uradništvo. Poveljnik tej prošnji ni mogel ugoditi, ker je dobil nalogo, da se mora vrniti in je svetoval meščanom, naj sami sestavijo četo, ki bi vzdrževala red.

Srbske čete so odkorakale iz mesta zgodaj zjutraj in vse meščanstvo jih je spremljal izven mesta. Meščani so se zahvaljevali poveljniku na lepem postopanju srbskega vojaštva s prebivalstvom in je metalo na odhajajoče srbske čete cvetje. V imenu meščanstva se je poveljniku Stankoviću zahvalil član bolgarskega sobranja, Ciro Panov, ki ni mogel prehlaviti blagega postopanja srbskega vojaštva s prebivalstvom in se končno poljubiti s poveljnikom srbskih čet.

Ta hvaležnost prebivalstva mesta Belogradčika je najboljši dementi

vseh onih laži, ki so se razširjale iz Sofije, češ, da so srbske čete grdo ravnale z bolgarskim prebivalstvom.

UPRAVA NOVIH SRBSKIH KRAJEV.

Belgrad, 31. avgusta. (Izvirno brzojavno poročilo »Dnevca«.) Takoj ko izide kraljev ukaz o aneksiji novih krajev (to se zgodi v najkrajšem času, ko bodo definitivno določene meje), izide tudi kraljev ukaz, s katerim se potrjuje vse odredbe, ki jih je dosedaj izdalo vrhovno poveljstvo, obenem bo pa tudi imenovana nova uprava, ki bo po dosedanjem načelu upravljal novi kraji. Pozneje, šele v jeseni, se bo odločevalo o novi pravi zasleditvi dežel.

Poslano.

Slavnemu uredništvu »Dneva« v Ljubljani.

Sklicujoč se na § 19. zakona z dne 17. decembra 1862 leta, zahtevam, da priobčite v prvi izdoki ali naslednji drugi list sledeči popravek v št. 599. »Dneva« z dne 24. t. m., priobčenega spisa pod zaglavjem »Poslano«. — »V obrambo«, na istem mestu ter z istimi črkami in sicer brezplačno. Ni res, da mi g. Mrak razen parkratnih slučajnih pogovorov nikdar osebno občeval z menoj, še manj pa mi kedaj dal povoda, da bi s sovraštvom nastopal proti njemu res pa je, da je g. Mrak kot svoječasni socialno demokratični agitator s svojim hujskanjem proti tedaj se ravno ustanavljajoči Narodni delavski organizaciji meni kot soustanavljalcu te organizacije dal mnogokrat povoda, da bi nastopal sovražno proti njemu kot sovražnik slovenskega narodnega delavstva in njegove organizacije. Ni res, da sem pred kakimi petimi leti na prav prostaki in zavratni način brahijalno napadel g. Mraka in sem se imel takrat zahvaliti samo sreči, da sem ušel roki pravice; res pa je, da me je tedaj g. Mrak ovadil sodišču, češ, da sem ga napadel in telesno poškodoval, a sem bil oproščen po sodnikovih razsodbi, ne pa po sreči.

Ni res, da se je ta stvar pozabila, res pa je, da se nahaja v sodnih aktih in aktih mojega tedanjega zastopnika ter dobrem spominu vseh onih, ki so bili navzoči pri onem nastopu gosp. Mraka v Rojnu. Ni res, da sem mu letos, ko je prišel g. Mrak v Trst in prevzel tajništvo NDO, in ZJZ, začel ponovno kazati mojo »naklonjenost«. Ni res, da sem ga brez najmanjšega povoda, ko se je g. Mrak mirno pogovarjal s svojimi prijatelji, v gostilni NDO, pobalinsko napadel, ni ga obkledal s prav duhtečimi cvetkami svoje fantazije in mu poleg tega grozil s ponovnim brahijalnim napadom. Nasprotno je resnica, da ob prihodu g. Mraka v Trst nisem začel kazati njemu »naklonjenosti« temveč sem kot tedanji podpredsednik ZJZ, odločno nasprotoval sprejetju g. Mraka za tajnika ZJZ, zaradi njegovih prejšnjih protinarodnih hujskanj. Nadalje je res, da sem jaz mirno govoril s svojim prijateljem v gostilni NDO, in se je g. Mrak nepoklican začel vmešavati v naš pogovor, nakar ga nisem napadel, še manj pa pobalinsko napadel, temveč ga le odločno zavrnil.

Ni res, da je g. Mrak proti meni vložil tožbo, da me pouči, da tudi meni ni vse dovoljeno; res pa je, da jo je vložil zato, kakor se je ponovno izrazil, da bi me umiril.

Ni res, da sem začel zasledovati g. Mraka po shodih, da sem prišel na protestni shod v Gorici samo z namenom, da bi tankaj g. Mraku kot glavnemu govorniku napravil škandal, res pa je, da zahajam na shode, ker imam za to pravico kot svobodni avstrijski državljani in sem se udeležil protestnega shoda v Gorici, ne da bi napravil g. Mraku škandal, temveč ker sem kot slovenski železničar to smatral za svojo dolžnost; zato tudi ni res, da bi me bili držali kakšni zaupniki nazaj, da ne bi kompromitiral cele protestne akcije.

Ni res, da sem tudi prišel na slavnost v Ljubljano in tam začel med Mrakovim govorom hujskati ljudi ter g. Mraka žaliti, in ni res, da g. Mrak ni imel pred menoj miru; res pa je, da sem bil sploh proti vsem govorom, ker niso bili na sporedu, da nisem niti besedice govoril z g. Mrakom in sem ga popolnoma pustil v miru.

Ni res, da mi g. Mrak ni nikdar nič zalega storil; res pa je, da mi je storil dosti zalega, ko me je obdžil, pred 5 leti prestopka telesne poškodbe in me tiral pred sodišče in zahteval moje obsodbo.

Ni res, da me je g. Mrak dal obsoditi; res pa je, da razsodba na njegovo tožbo vsled priziva ni pravomočna. Ni res, da sem med obravnavo in po obravnavi ponovno žalil

Litografija. Cene najnižje! Notni stavek.